

بهینه‌سازی مکان چشممه‌های برآکی تراپی در دو و سه بعد با کاربست الگوریتم ژنتیک

علی اصغر مولوی^{۱*}، محمود زینده گرجی^۳، سعید محمدی^۴ و هادی صدوqi بزدی^۵

^۱ گروه فیزیک، دانشکده علوم پایه، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، خراسان رضوی، ایران.

^۲ مرکز بین المللی فیزیک نظری عبدالسلام، تربیت، ایتالیا.

^۳ مرکز تحصیلات تکمیلی دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران.

^۴ گروه فیزیک، دانشگاه پیام نور مشهد، مشهد، خراسان رضوی، ایران.

^۵ گروه کامپیوتر، دانشکده علوم پایه، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، خراسان رضوی، ایران.

* خراسان رضوی، سبزوار، شهرک توحید، دانشگاه حکیم سبزواری، دانشکده علوم پایه، گروه فیزیک، کد پستی: ۹۶۱۷۹-۷۶۴۸۷
پست الکترونیکی: amowlavi@hsu.ac.ir

چکیده

بهینه‌سازی در روش پرتو درمانی برآکی تراپی، یکی از موضوعات مهم و جذاب فیزیک پزشکی است. در این تحقیق، یک گُدد کامپیوتری برای الگوریتم ژنتیک به کمک نرم‌افزار متلب برای بهینه‌سازی نوشته شده است که مناسب‌ترین مکان‌های چشممه برآکی تراپی بهمراه بهینه‌مقدار یک پارامتر وزنی را تعیین می‌کند. این پارامتر وزنی مربوط به فعالیت چشممه‌های برآکی تراپی کاشتنی مثل ۱۲۵-۱۶۰ است یا مدت زمان تابش دهی چشممه در هر مکان، برای چشممه‌های برآکی تراپی پس-بارگذاری مثل ایریدیم-۱۹۲ است. کد را برای چند شکل اختیاری تومور در فضاهای دو بعدی و سه بعدی به کار برد و مناسب‌ترین مکان‌های قرار گرفتن دانه چشممه‌های برآکی تراپی^I¹²⁵ و فعالیت هر یک پیدا شده است. برای هر تومور مورد نظر، بهینه‌سازی به گونه‌ای انجام شده که نقاط واقع بر لبه مرز، در حالت دو بعدی یا نقاط روی سطح در حالت سه بعدی، دز معین را داشته و همه نقاط درون تومور، دزی بیشتر یا برابر با دز تعیین شده روی سطح یا نقاط واقع در مرز را داشته باشند. نتایج منحنی‌های هم‌دز نشان می‌دهد که بهینه‌سازی در حد بسیار مطلوبی انجام شده است.

کلیدواژگان: الگوریتم ژنتیک، بهینه‌سازی، چشممه برآکی تراپی ید-۱۲۵، منحنی‌های هم‌دز.

۱. مقدمه

رادیوایزوتوب‌های گسیلنده بتا نظیر ^{32}P و $^{188}W/^{188}Re$ استفاده می‌شود [۱]. برای رسیدن به یک نتیجه مناسب درمان، عواملی نظیر تعداد دانه‌های چشممه و محل قرار گرفتن آن‌ها در درون تومور، بسیار مهم است؛ زیرا محاسبه دقیق توزیع دز در داخل تومور، اهمیت ویژه‌ای برای فرایند پرتو درمانی دارد [۱-۷]. تاکنون تلاش‌ها و تحقیقات زیادی برای بهینه‌سازی این روش پرتو درمانی انجام شده است [۸-۱۷].

Shwetha و همکارانش توزیع دز به دست آمده با بهینه‌سازی هندسی و بهینه‌سازی حجم در برآکی تراپی را مقایسه کردند [۱۶]. همراه Alterovitz همکارانش

سالانه حدود ۱۲ میلیون نفر در جهان مبتلا به سرطان تشخیص داده می‌شوند که بر حسب نوع سرطان و مرحله تشخیص آن، به روش‌های مختلف بهبود یا درمان آن‌ها انجام می‌شود. رادیوتراپی یکی از شایع‌ترین روش‌های درمان سرطان، همراه با جراحی و شیمی درمانی است. یکی از مهم‌ترین روش‌های رادیوتراپی برای درمان تومورهای بدخیم، استفاده از پرتو دهی نزدیک یا برآکی تراپی است. در این روش، چشممه پرتوزا در مجاور یا درون تومور قرار می‌گیرد. در این شیوه درمانی، از ایزوتوپ‌های گسیل کننده گاما ای کم انرژی نظیر ^{103}pd و ^{192}Ir و ^{125}I ، همچنین از

۳. محاسبه دز

کُد کامپیوترا نوشته شده در این تحقیق را می‌توان برای هر نوع چشم‌های برآکی تراپی به کار برد و چون محاسبات بهینه‌سازی براساس شرایطی روی توزیع دز است، پارامترهایی دزسنجی چشم‌های جزو ورودی‌های کُد است. تغییرات آهنگ دز در یک فاصله ۲ از مرکز چشم‌های نقطه‌ای را براساس دستور کار AAPM^۳ می‌توان از رابطه زیر محاسبه کرد:

$$D(r) = \frac{s_k \Lambda}{r^2} g(r) \phi_{an} \quad (1)$$

که در آن، $D(r)$ آهنگ دز بر حسب ($cGyh^{-1}$) و s_k ثابت آهنگ دز که عبارت است از نسبت آهنگ دز در آب و در فاصله یک متری روی محور عمود بر چشم، به شدت کرمای هوا با یکای ($1u = 1\mu Gm^2 h^{-1}$). r فاصله از مرکز چشم‌های سانتری مترا و $g(r)$ تابع دز شعاعی و ϕ_{an} تابع ناهمسانگردی دز است [۶]. در این تحقیق، از یک چشم‌های ۱۲۵-ید استفاده شده که برای آن $\Lambda = 0.88 cGyh^{-1} u^{-1}$ و $\phi_{an} = 0.993$ بوده است. تابع توزیع دز شعاعی آن به روش مونت کارلو محاسبه شده و چون برای بهینه‌سازی، نیاز به شکل تحلیلی آن بود، در یک تابع چند جمله‌ای درجه پنج زیر بازش شده است:

$$g(r) = a_0 + a_1 r + a_2 r^2 + a_3 r^3 + a_4 r^4 + a_5 r^5 \quad (2)$$

که در آن، مقادیر ضرایب با حداقل دو درصد خطا عبارت اند از:

$$\begin{cases} a_0 = 1.01376 \\ a_1 = 0.122747 \\ a_2 = 20.173025 \\ a_3 = 0.0402378 \\ a_4 = 20.00385227 \\ a_5 = 0.000134283 \end{cases}$$

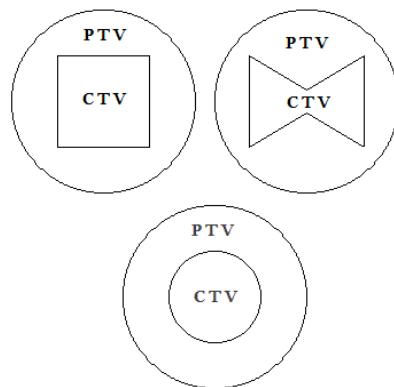
مطابق شکل (۲)، دز ناشی از هر دانه چشم‌های را در محل پیکسل (ij) محاسبه و سپس مقادیر به دست آمده را با هم جمع کنیم تا مقدار کل دز در هر نقطه به دست آید. از طرفی، چون دو متغیر مکان و پارامتر وزنی متناظر با مدت زمان باقی ماندن چشم‌های در یک محل یا فعالیت آن، برای محاسبه دز کل اهمیت دارد، یک ضریب وزنی W را به عنوان پارامتر وزنی در نظر

3. American association of physicists in medicine

بهینه‌سازی توزیع دز برآکی تراپی با استفاده از برنامه‌نویسی خطی را برای چشم‌های با آهنگ دز بالا را انجام داده‌اند [۱۷]. اخیراً در مرکز مدل‌سازی و شبیه‌سازی بروکسل بلژیک، De Boeck و همکارانش مرور مفصلی بر روش‌های بهینه‌سازی دز در برآکی تراپی با آهنگ دز بالا منتشر کردند [۱۸]. در این مقاله نیز، بهینه‌سازی مکان‌های چشم‌های برآکی تراپی به همراه بهینه‌نمودار یک پارامتر وزنی مرتبط با فعالیت یا زمان تابش دهی را به کمک الگوریتم ژنتیک با نرم‌افزار متلب ارائه شده است.

۲. مواد و روش‌ها

شکل تومور: در مرحله اول این پژوهش، مطابق شکل (۱) تصاویری به ابعاد 202×202 پیکسل آماده شد و در داخل آن‌ها دایره‌ای رسم شده است که مرز حجم هدف برنامه‌ریزی شده برای درمان یا PTV را مشخص کند، سپس تصویری به عنوان تومور فرضی به شکل‌های ساده دایره، مربع و پروانه در داخل آن رسم شد که حجم محدوده هدف کلینیکی یا CTV^۴ را مشخص کند. هدف این است که بتوانیم مناسب‌ترین مکانی را در درون CTV برای دانه چشم‌های پیدا کنیم که بیشتر نقاط واقع بر روی لبه تومور دز معین را داشته باشند. به عبارتی دیگر، همه نقاط درون تومور فرضی، دزی بیشتر از دز معین شده برای نقاط مرزی را داشته باشند.

شکل ۱: طرح‌واره تصویر دوبعدی سه تومور فرضی

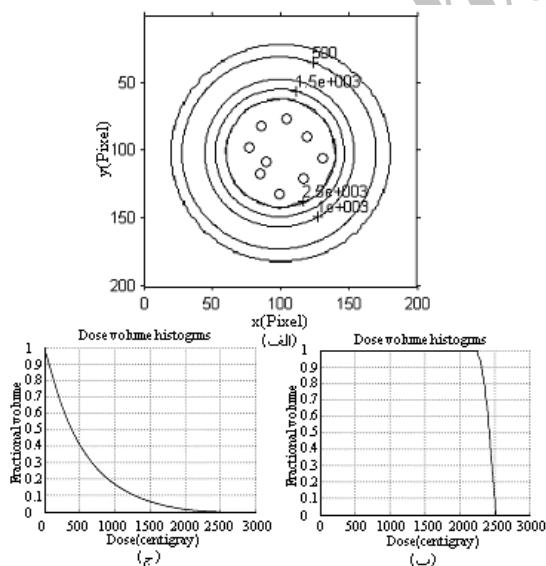
برای رسیدن به این هدف با خواندن هر یک از تصاویر با متلب، مختصات هر پیکسل داخل CTV را مشخص کرده تا الگوریتم ژنتیک بتواند با استفاده از این نقاط بهینه، مکان چشم‌های رادیواکتیو یک ۱۲۵-با نیمه‌عمر ۵۹/۶ روز را تعیین کند.

1. Planning Target Volume
2. Clinical Target Volume

به دست آمد که در بخش بعدی گزارش شده‌اند.

۵. بحث و نتایج

بعد از نوشتند کد الگوریتم ژنتیک، آن را برای چند وضعیت دو بعدی شکل (۱) به کار بردایم و بهینه وضعیت چشم‌های را نیز به همراه منحنی‌های هم‌دز مربوط به دست آورده‌ایم. دز در مرز ناحیه CTV را می‌توان هر مقدار دلخواه در نظر گرفت که ما در این محاسبات، مقدار ۲۰۰۰ سانتی‌گری را انتخاب کردیم. برای وضعیت دایره‌ای ناحیه CTV منحنی‌های هم‌دز و هیستوگرام حجمی دز برای دو ناحیه CTV و PTV در شکل (۳) نشان داده شده است. بهوضوح دیده می‌شود که تمامی حجم تومور، دز مورد نظر را دریافت کرده و در خارج آن دز به سرعت کاهش یافته است. در شکل‌های (۴) و (۵) همین نمودارها برای وضعیت‌های مربعی و پروانه‌ای ناحیه CTV ارائه شده است. از مقایسه این سه وضعیت، به خوبی دیده می‌شود که به‌سبب گوشش‌های تیز در دو شکل مربعی و پروانه‌ای، نمودارهای هیستوگرام حجمی دز با وضعیت دایره‌ای فرق دارد و با شبیه کمتری نزول کرده‌اند. همچنین بهینه پارامترهای مکانی و وزنی هر یک از این سه شکل در جدول (۱) درج شده است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که منحنی‌های هم‌دز خیلی به نقاط مرزی و سطح تومورها نزدیک شده‌اند؛ یعنی مطابقت بسیار خوب با اهداف این تحقیق دارد.

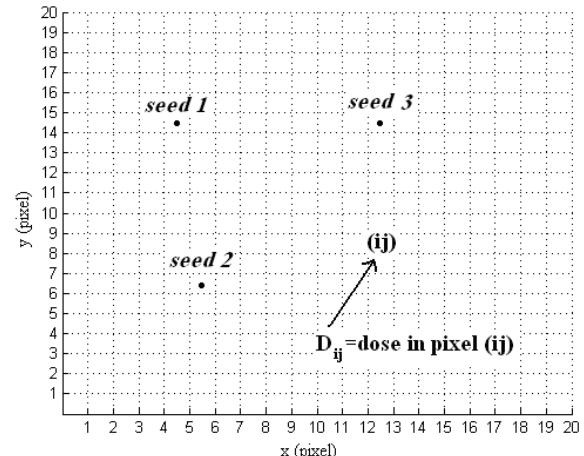

شکل ۳: برای وضعیت دایره‌ای ناحیه CTV: (الف) منحنی‌های هم‌دز (دایره‌های توخالی محل قرار گرفتن چشم‌های را نشان می‌دهند؛ (ب) منحنی هیستوگرام حجمی دز برای ناحیه CTV و (ج) منحنی هیستوگرام حجمی دز برای ناحیه بین PTV و CTV

می‌گیریم. در این صورت، در محل پیکسل (ij) دز عبارت است از:

$$D_{ij} = \sum_{k=1}^9 w_i d_{ij}^k \quad (3)$$

که در آن، d_{ij}^k دز چشم k ام در محل پیکسل (ij) و D_{ij} کل دز ناشی از همه چشم‌های در محل همان پیکسل است.

شکل ۲: طرح‌واره قرار گرفتن چشم‌های درون تومور برای محاسبه مقدار دز در هر نقطه را نشان می‌دهد.

۴. الگوریتم ژنتیک

برای وضعیت دو بعدی، اگر k تعداد چشم‌های برآکی تراپی باشد، هنگام استفاده از الگوریتم ژنتیک یک بردار با 3^k متغیر را در نظر می‌گیریم که k متغیر اول آن مربوط به مختصه X چشم‌های k متغیر بعدی مربوط به متغیر y چشم‌های k متغیر آخر در فضای دو بعدی مربوط متغیر وزنی W مربوط به مدت زمان باقی ماندن چشم در یک محل یا فعالیت چشم‌های است؛ اما در فضای سه بعدی، مقدار وزنی همه چشم‌های را یکسان و برابر یک در نظر گرفته‌ایم. در این صورت، k متغیر آخر مربوط به متغیر Z چشم‌های است. به این ترتیب، هر کروموزوم از سه بخش ساخته می‌شود که هر بخش آن دارای k ژن است و شکل کلی آن در فضای دو بعدی به صورت زیر است:

$$c = (x_1 + x_2, \dots, x_k + y_1 + y_2, \dots, y_k + w_1 + w_2, \dots, w_k) \quad (4)$$

در فضای سه بعدی که مقدار تابع وزنی را برابر یک فرض کرده‌ایم، به صورت زیر است:

$$c = (x_1 + x_2, \dots, x_k + y_1 + y_2, \dots, y_k + z_1 + z_2, \dots, z_k) \quad (5)$$

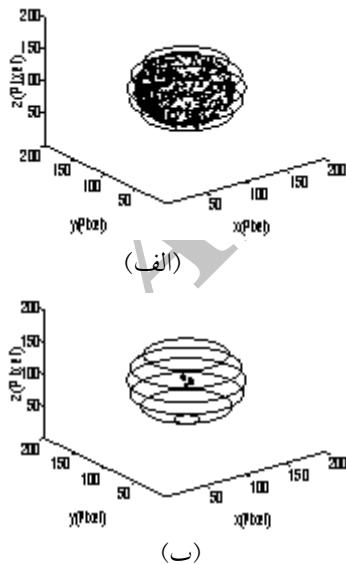
با انتخاب مناسب پارامترهای مورد نیاز و اجرای کد الگوریتم ژنتیک، نتایج حاصل از این بهینه‌سازی برای تومورهای فرضی

جدول ۱: بهینه مختصات چشمه‌ها و تابع وزنی مربوط به آن‌ها برای

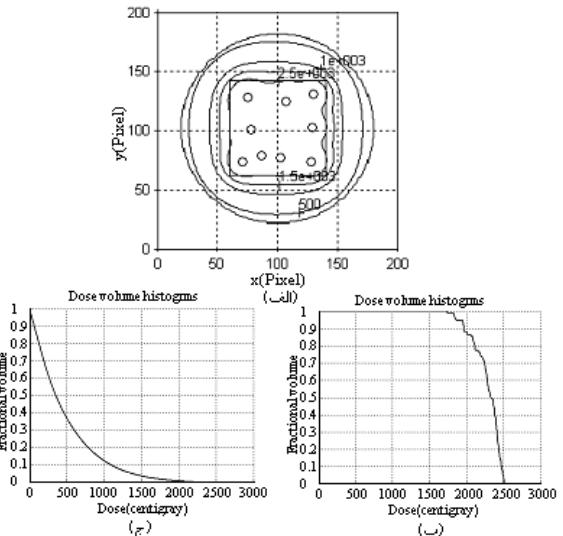
سه شکل دو بعدی (مختصات مکانی بر حسب پیکسل است).

شكل پروانه‌ای			شكل مربع			شكل دایره		
X	Y	W	X	Y	W	X	Y	W
۱۲۵	۶۰	۰/۰۷۳۶	۱۲۵	۱۰۷	۰/۱۶۰۹	۱۲۱	۱۱۷	۰/۱۳۳۶
۱۰۵	۱۲۹	۰/۰۷۲۲	۷۷	۱۰۳	۰/۱۰۱۲	۷۷	۱۰۴	۰/۰۸۹۹
۱۲۸	۱۴۲	۰/۰۴۷۷	۷۹	۸۷	۰/۰۷۳۲	۱۰۸	۸۹	۰/۱۴۸۶
۱۰۱	۱۲۷	۰/۰۲۰۵۶	۷۴	۱۲۸	۰/۱۱۱۴	۹۰	۱۱۹	۰/۱۷۶۳
۱۰۱	۷۳	۰/۱۲۵۹	۱۳۱	۱۳۰	۰/۰۷۶۶	۱۱۷	۸۵	۰/۱۶۵۷
۱۰۵	۱۲۹	۰/۰۱۰۶۶	۱۰۳	۱۲۹	۰/۰۷۴۹	۸۲	۸۶	۰/۱۱۵۰
۸۰	۶۰	۰/۰۰۸۳۲	۱۰۱	۷۸	۰/۱۵۷۲	۹۸	۷۷	۰/۰۱۰۸۷
۷۹	۱۴۰	۰/۰۰۷۳۷	۱۲۸	۷۵	۰/۱۵۸۹	۱۳۲	۹۹	۰/۰۰۳۴۳
۱۰۳	۷۳	۰/۰۲۱۱۴	۷۴	۷۱	۰/۰۰۸۵۷	۱۰۶	۱۳۱	۰/۰۰۲۷۸

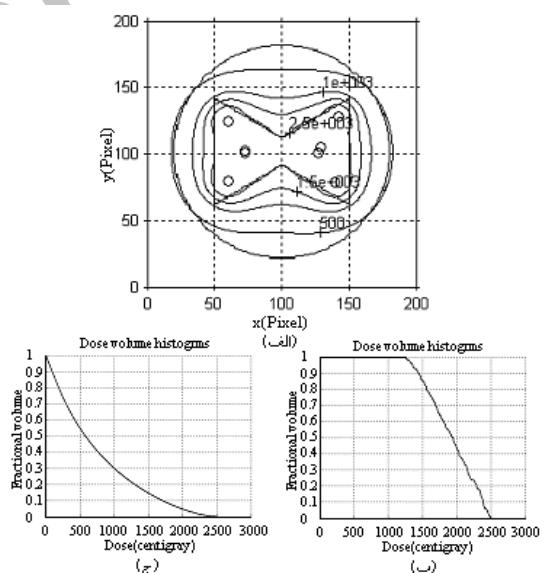
برای موارد سه بعدی، پارامتر وزنی ثابت فرض شده است و به جای آن مؤلفه Z چشم‌های در فرایند بهینه‌سازی تعیین شده است. گذ برای کره‌هایی با شعاع ۵۰، ۷۵ و ۹۰ پیکسل و یک بیضی گون با قطرهای ۶۰ a=60 و b=80 و c=100 پیکسل به کار برده‌ایم که نتایج بهینه‌سازی برای آن‌ها در شکل‌های ۶ تا ۸ و جدول ۲ تا ۴ ارائه شده است. از نمودارها به خوبی مشاهده می‌شود که منحنی‌های همدز با دز معین در مرز، بر سطح مرز منطبق شده‌اند که حاکی از عملکرد مناسب گذ در بهینه‌سازی است.

شکل ۴: منحنی‌های همدز ۳ چشم‌های درون کره‌ای با شعاع ۵۰ پیکسل، مرکز کره (۱۰۰، ۱۰۰، ۱۰۰) است.

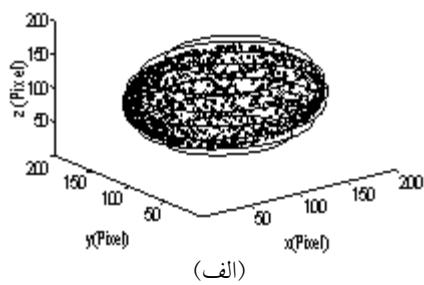
شکل ۴: برای وضعیت مربعی ناحیه CTV: (الف) منحنی‌های همدز (دایره‌های توخالی محل قرار گرفتن چشم‌های را نشان می‌دهند؛ ب) منحنی هیستوگرام حجمی دز برای ناحیه CTV و (ج) منحنی هیستوگرام حجمی دز برای ناحیه بین CTV و PTV

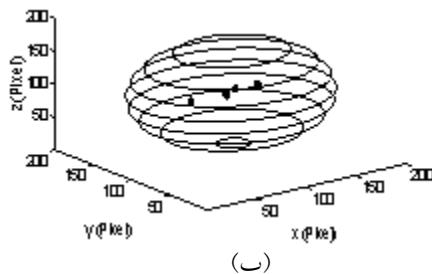
شکل ۵: برای وضعیت پروانه‌ای ناحیه CTV: (الف) منحنی‌های همدز (دایره‌های توخالی محل قرار گرفتن چشم‌های را نشان می‌دهند؛ ب) منحنی هیستوگرام حجمی دز برای ناحیه CTV و (ج) منحنی هیستوگرام حجمی دز برای ناحیه بین CTV و PTV

جدول ۴: بینه مختصات چشم‌ها درون کره‌ای با شعاع ۹۰ پیکسل

X	Y	Z
۱۰۶	۱۰۲	۱۰۲
۹۵	۹۹	۹۷
۶۱	۱۰۱	۱۰۰
۱۲۸	۱۰۲	۱۰۱
۹۳	۹۷	۱۰۲
۱۲۹	۱۰۰	۹۸

(الف)

(ب)

شکل ۸: منحنی‌های همدز ۶ چشم‌های درون بیضی گون

جدول ۵: بینه مختصات چشم‌های درون کره‌ای با شعاع ۵۰ پیکسل

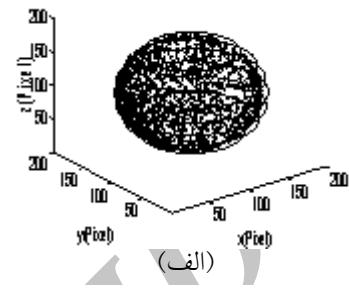
X	Y	Z
۱۱۱	۹۸	۹۹
۱۰۲	۹۳	۱۰۶
۱۰۲	۱۰۰	۸۶
۱۰۰	۱۰۲	۱۰۱
۹۷	۹۷	۱۰۴
۱۰۲	۱۰۷	۱۰۲

۶. نتیجه‌گیری

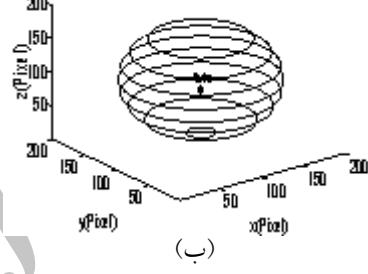
ما در این تحقیق، کد الگوریتم ژنتیک را برای یافتن مناسب‌ترین مکان برای چشم‌های برآکی تراپی ید-۱۲۵ به کار برده‌ایم تا در روی سطح تومورهای فرضی و در روی نقاط مرزی تومور در فضای دوبعدی دزی نزدیک به دز تجویز شده را داشته باشند. به عبارتی دیگر، همه نقاط درون سطح یا حجم داخل تومور دزی بیشتر از دز تجویز شده معین را داشته باشند. گد را برای سه وضعیت دوبعدی و چهار وضعیت سه‌بعدی به کار برده‌ایم. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که الگوریتم ژنتیک برای بینه‌سازی طراحی درمان در

جدول ۶: بینه مختصات چشم‌ها درون کره‌ای با شعاع ۵۰ پیکسل

X	Y	Z
۱۲۴	۹۵	۱۱۷
۱۰۱	۱۰۱	۱۱۱
۷۹	۱۱۲	۱۰۰
۱۲۳	۹۸	۸۶
۱۰۳	۸۲	۶۴
۱۰۵	۷۶	۱۱۳
۷۲	۹۰	۱۰۵
۱۰۳	۱۴۶	۱۰۱

(الف)

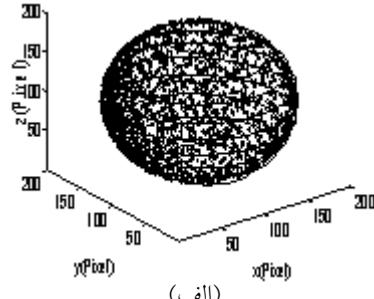

(ب)

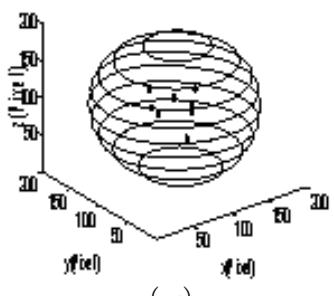
شکل ۷: منحنی‌های همدز ۶ چشم‌های درون کره‌ای با شعاع ۷۵ پیکسل، مرکز کره (۱۰۰، ۱۰۰، ۱۰۰) است.

جدول ۳: بینه مختصات چشم‌ها درون کره‌ای با شعاع ۷۵ پیکسل

X	Y	Z
۱۰۰	۱۰۳	۱۰۵
۹۸	۹۶	۹۵
۱۰۸	۱۰۱	۹۸

(الف)

(ب)

شکل ۸: منحنی‌های همدز ۸ چشم‌های درون کره‌ای با شعاع ۹۰ پیکسل، مرکز کره (۱۰۰، ۱۰۰، ۱۰۰) است.

که پارامتر وزنی متناظر با مدت زمان باقی ماندن چشممه در یک محل یا فعالیت آن را برای حالت سه بعدی نیز اعمال کنیم.

برآکی تراپی، هم در فضای دوبعدی و هم در فضای سه بعدی برای هر شکل خاصی، قابل استفاده است. در گام بعدی، در نظر داریم

۷. مراجع

- [1] Häfeli U. O., Roberts W. K., Meier D. S. et al., "Dosimetry of a W-188/Re-188 beta line source for endovascular brachytherapy" *Medical Physics*, Vol. 27, No. 4, 2000, pp. 668-675.
- [2] Udale-Smith M., "Monte Carlo calculations of electron beam parameters for three Philips linear accelerators", *Physics in Medicine & Biology*, Vol. 37, No. 1, 1992, pp. 85–105.
- [3] Karaiskos P., Angelopoulos A., Baras P., Rozaki-Mavrouli H., Sandilos P., et al., "Dose rate calculations around ¹⁹²Ir brachytherapy sources using a Sievert integration model", *Physics in Medicine & Biology*, Vol. 45, No. 2, 2000, pp. 383–398.
- [4] Gifford K. A., Mourtada F., Cho S. H., Lawyer A., Horton J. L., "Monte Carlo calculations of the dose distribution around a commercial gynecologic tandem applicator", *Radiother Oncol*, Vol. 77, No. 2, 2005, pp. 210–215.
- [5] Mowlavi A. A., Cupardo F., Severgnini M., "Monte Carlo and experimental relative dose determination for an Ir-192 source in water phantom", *Iranian Journal of Radiation Research*, Vol. 6, No. 1, 2008, pp. 37–42.
- [6] Ling C. C., Schell M. C., Yorke E. D., Palos B. B., Kubiatowicz D. O., "Two-dimensional dose distribution of ¹²⁵I seeds", *Medical Physics*, Vol. 12, No. 5, 1985, pp. 652-655.
- [7] Singh V., Mukherjee L., Xu J., Hoffmann K. R., Dinu P. M., Podgorsak M., "Brachytherapy seed localization using geometric and linear programming techniques", *IEEE Transactions of Medical Imaging*, Vol. 26, No. 9, 2007, pp. 1291-304.
- [8] AAPM Report No. 21, "Recommendations of AAPM Task Group 32: Specification of Brachytherapy Source Strength", New York: American Institute of Physics, 1987.
- [9] Williamson J. F., Thomadsen B. R., Nath R., editors, "Brachytherapy Physics", Medical Physics Publishing, Madison WI, 1995.
- [10] Nath R., Anderson L. L., Luxton G., Weaver K. A., Williamson J. F., Meigooni A.S., "Dosimetry of interstitial brachytherapy sources: recommendations of the AAPM Radiation Therapy Committee Task Group No. 43", *Medical Physic*, Vol. 22, No. 2, 1995, pp. 209–234.
- [11] Meyer R. R., D'Souza W. D., Ferris M. C., Thomadsen B. R., "MIP models and BB strategies in brachytherapy treatment optimization", *Journal of Global Optimization*, Vol. 25, No. 1, 2003, pp. 23–42.
- [12] Kolkman-Deurloo I. K. K., Visser A. G., Niël C. G., Driver N., Levendag P.C., "Optimization of interstitial volume implants", *Radiotherapy and Oncology*, Vol. 31, No. 3, 1994, pp. 229–239.
- [13] Saw C. B., Suntharalingam N. "Quantitative assessment of interstitial implants", *International Journal of Radiation Oncology Biology Physics*, Vol. 20, No. 1, 1991, pp. 135–39.
- [14] Morton G. C., Sankrecha R., Halina P., Loblaw A., "A comparison of anatomy-based inverse planning with simulated annealing and graphical optimization for high-dose-rate prostate brachytherapy", *Brachytherapy*, Vol. 7, No. 1, 2008, pp. 12–16.
- [15] Chaswal V., Yoo S., Thomadsen B. R., Henderson D. L., "Multi-species prostate implant treatment plans incorporating ¹⁹²Ir and ¹²⁵I using a Greedy Heuristic based 3D optimization algorithm", *Medical Physic*, Vol. 34, No. 2, 2007, pp. 436–44.
- [16] Shwetha B., Ravikumar M., Katke A., Supe S. S., VenkataGiri G., Ramanand N., Pasha T., "Dosimetric comparison of various optimization techniques for high dose rate brachytherapy of interstitial cervix implants", *Journal of Applied Clinical Medical Physics*, Vol. 11, No. 3, 2010, pp. 225-230.
- [17] Alterovitz R., Lessard E., Pouliot J., Hsu I. C. J., O'Brien J. F., Goldberg K., "Optimization of HDR brachytherapy dose distributions using linear programming with penalty costs", *Medical Physics*, Vol. 33, No. 11, 2006, pp. 4012-4019.
- [18] De Boeck L., Beliën J., Egyed W., "Center for Modeling and Simulation", *HUBrussel, Brussels, Belgium*, 2011, Available online at: <https://lirias.hubrussel.be/bitstream/123456789/520/8/1/11HRP32.pdf>